

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (neljäs jaosto)

20 päivänä lokakuuta 2011 *

Asiassa C-123/10,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Oberster Gerichtshof (Itävalta) on esittänyt 9.2.2010 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 8.3.2010, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Waltraud Brachner

vastaa

Pensionsversicherungsanstalt,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja J.-C. Bonichot sekä tuomarit A. Prechal (esittelevä tuomari), K. Schieman, L. Bay Larsen ja E. Jarašiūnas,

julkisasiamies: V. Trstenjak,
kirjaaja: hallintovirkamies K. Malacek,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 13.4.2011 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Itävallan hallitus, asiamiehenään G. Hesse,

- Irlanti, asiamiehinään D. O'Hagan ja N. Travers,

- Euroopan komissio, asiamiehinään V. Kreuschitz ja M. van Beek,

kuultuaan julkisasiamiehen 16.6.2011 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee miesten ja naisten tasa-arvoisen kohtelun periaatteen asteittaisesta toteuttamisesta sosiaaliturvaa koskevissa kysymyksissä 19.12.1978 annetun neuvoston direktiivin 79/7/ETY (EYVL 1979, L 6, s. 24) 4 artiklan 1 kohdan tulkintaa.

- 2 Pyyntö on esitetty asiassa, jossa ovat vastakkain Waltraud Brachner ja Pensionsversicherungsanstalt (eläkevakuutuslaitos) ja joka koskee Brachnerille eläkkeiden vuositarkistusjärjestelmän mukaisesti vuodeksi 2008 myönnettyä vanhuuseläkkeen korotusta.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

- 3 Direktiivin 79/7 1 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Tämän direktiivin tarkoituksena on asteittain toteuttaa 3 artiklassa tarkoitettussa sosiaaliturvassa ja muussa sosiaalisessa suojelussa miesten ja naisten tasa-arvoisen kohtelun periaate, jäljempänä ’tasa-arvoisen kohtelun periaate.’”

- 4 Direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tätä direktiiviä sovelletaan:

- a) lakisääteisiin järjestelmiin, jotka antavat turvaa seuraavien tapausten varalta:

--

– vanhuus,

--

b) sosiaalihuoltoon niiltä osin kuin sillä täydennetään a alakohdassa tarkoitettuja järjestelmiä tai korvataan ne.”

5 Direktiivin 4 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tasa-arvoisen kohtelun periaatteella tarkoitetaan, että minkäänlaista sukupuoleen perustuvaa syrjintää ei saa esiintyä välittömästi eikä välillisesti etenkin siviilisäädyn tai perheaseman perusteella eikä varsinkaan, kun on kysymyksessä:

--

– etuuksien, aviopuolisosta ja huollettavista johtuvat lisät mukaan lukien, las-
kentaperusteet sekä etuuksiin olevan oikeuden kestoa ja jatkumista koskevat
edellytykset.”

Kansallinen oikeus

6 Yleisen sosiaalivakuutuslain (Allgemeines Sozialversicherungsgesetz), joka on annettu 9.9.1955 (BGBI. nro 189/1955), sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasiaan (jäljempänä ASVG), 108 §:n 5 momentissa säädetään seuraavaa:

”Tarkistuskerroin: Liittovaltion sosiaaliturva-, sukupolvi- ja kuluttajansuoja-asioiden ministerin on vuosittain 30. marraskuuta mennessä vahvistettava asetuksella

tarkistuskerroin (108f §) seuraavaksi kalenterivuodeksi. Asetus on esitettävä liittovaltion hallitukselle hyväksyttäväksi. Ellei toisin säädetä, tarkistuskerrointa sovelletaan eläkkeiden ja sosiaalivakuutuksen suorituksiin liittyvien kiinteiden määrien korottamiseen.”

7 ASVG:n 108f §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Liittovaltion sosiaaliturva-, sukupolvi- ja kuluttajansuoja-asioiden ministerin on vahvistettava tarkistuskerroin jokaiseksi kalenterivuodeksi ottamalla huomioon 108e §:n 9 momentin 1 kohdassa tarkoitettu viitearvo.

2. Viitearvo on vahvistettava siten, että eläkkeiden korotus vastaa viitearvon mukaisen tarkistuksen johdosta 3 momentissa tarkoitettua kuluttajahintojen nousua. Viitearvo pyöristetään kolmeen desimaaliin.

3. Kuluttajahintojen nousu on määritettävä tarkistusvuotta edeltävän vuoden heinäkuuhun päättyneenä 12 kalenterikuukauden ajanjaksona toteutuneen keskimääräisen nousun perusteella, ja tässä yhteydessä on otettava huomioon vuoden 2000 kuluttajahintaindeksi tai sen korvaava indeksi. – –”

8 ASVG:n 108h §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”1. Kunkin vuoden tammikuun 1. päivästä alkaen

- a) kaikki eläkevakuutuksesta maksettavat eläkkeet, joiden viitepäivä -- on ennen kyseisen vuoden tammikuun 1. päivää

--

on kerrottava tarkistuskertoimella. --”

- 9 Liittovaltion sosiaaliturva- ja kuluttajansuoja-asioiden ministerin asetuksella (BGBl. II, nro 337/2007) vahvistettiin vuotta 2008 koskeneeksi ASVG:n mukaisten eläkkeiden tarkistuskertoimeksi 1,017.
- 10 ASVG:n, sellaisena kuin se on muutettuna liittovaltion lailla oikeussäännösten muuttamisesta liittovaltion perustuslain 15a §:n mukaiseen, vuosia 2008–2013 koskevaan terveydenhuollon organisoinnista ja rahoituksesta tehtyyn sopimukseen (Bundesgesetz zur Anpassung von Rechtsvorschriften an die Vereinbarung gemäß Art. 15a B-VG über die Organisation und Finanzierung des Gesundheitswesens für die Jahre 2008 bis 2013; BGBl. I nro 101/2007; jäljempänä vuoden 2007 muutoslaki), 634 §:n 10 momentissa säädetään Österreichischer Seniorenrat (Itävallan seniorineuvosto) kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti eläkkeiden poikkeuksellisesta korotuksesta vuodeksi 2008.
- 11 Kyseisessä säännöksessä säädetään seuraavaa:

”Poikkeuksena edellä mainitusta 108h §:n 1 momentin ensimmäisestä virkkeestä eläkkeitä, joiden määrä on yli 746,99 euroa kuukaudessa, ei kerrota kalenterivuonna 2008 tarkistuskertoimella vaan niitä korotetaan seuraavasti: Jos eläkkeen määrä kuukaudessa on

1. yli 746,99 euroa mutta enintään 1 050 euroa, sitä on korotettava 21 eurolla

 2. yli 1 050 euroa mutta enintään 1 700 euroa, se on kerrottava kertoimella 1,020

 3. yli 1 700 euroa mutta enintään 2 161,50 euroa, sitä on korotettava prosenttimäärällä, joka pienenee lineaarisesti kyseisten arvojen välillä 2 prosentista 1,7 prosenttiin

 4. yli 2 161,50 euroa, sitä on korotettava 36,75 eurolla.”
- 12 Itävallassa vakituisesti asuvilla henkilöillä, joiden saama vanhuus- tai leskeneläke on liian lyhyen vakuutusajan tai liian pienen laskentaperusteen takia niin pieni, ettei se kata vähimmäistoimeentuloa, on lähtökohtaisesti oikeus korvauslisään, jos heidän huomioon otettavat tulonsa eivät ylitä vahvistettua korvauslisän viitetasoa.
- 13 ASVG:n 292 §:n 2 momentissa säädetään tästä, että määritettäessä eläkkeensaajan oikeus korvauslisään kyseisen viitetason kannalta huomioon on otettava myös eläkkeensaajan kanssa yhteistaloudessa asuvan aviopuolison kokonaisnettotulot.
- 14 Jos henkilön bruttoeläke sekä hänen ja hänen kanssaan yhteistaloudessa asuvan aviopuolison muut nettotulot alittavat korvauslisän viitetason, henkilöllä on oikeus korvauslisään, jonka määrä on hänen kokonaistulojensa ja korvauslisän viitetason välinen erotus.

- 15 ASVG:n, sellaisena kuin se on muutettuna vuoden 2007 muutoslailla, 293 §:ssä säädetään korvauslisän viitetason korotuksesta siten, että se nousee 726 eurosta 747 euroon yksinään asuvien eläkkeensaajien tapauksessa ja 1 091,14 eurosta 1 120 euroon aviopuolisonsa kanssa yhteistaloudessa asuvien eläkkeensaajien tapauksessa.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

- 16 Brachner, joka on syntynyt 8.6.1947, saa Pensionsversicherungsanstaltilta ASVG:n mukaista vanhuuseläkettä, jonka bruttomäärä vuonna 2007 oli 368,16 euroa kuukaudessa. Hänellä ei ole oikeutta korvauslisään, koska hänen aviopuolisonsa saa kuukaudessa 1 340,33 euron nettomäärän suuruista eläkettä, joka Brachnerin omiin tuloihin lisättynä johtaa korvauslisän viitetason ylittävään määrään.
- 17 Pensionsversicherungsanstalt totesi 8.5.2008 tekemässään päätöksessä, että Brachnerin eläkkeen bruttomäärä oli vuodeksi 2008 vahvistetun tarkistuskertoimen 1,017 perusteella 1.1.2008 lähtien 374,42 euroa kuukaudessa, joten hänen eläkkeensä määrä nousi 1,7 prosenttia.
- 18 Brachner nosti tästä päätöksestä kanteen Landesgericht Linzissä (Linzin alueellinen tuomioistuin) ja vaati maksettavaksi 1.1.2008 lähtien eläkettä, jonka bruttomäärä olisi 389,16 euroa kuukaudessa; toisin sanoen hän vaati 21 euron korotusta, josta säädetään ASVG:n, sellaisena kuin se on muutettuna vuoden 2007 muutoslailla, 634 §:n 10 momentissa eläkkeille, joiden kuukausittainen määrä on 746,99–1050 euroa.

- 19 Hän väitti kanteensa tueksi, että Itävallan lainsäätäjän vuodeksi 2008 toteuttama tarkistus oli vastoin tasa-arvoisen kohtelun periaatetta ja perustuslaissa taattua omaisuudensuojaa ja merkitsi direktiivin 79/7 4 artiklan vastaista naisten välillistä syrjintää.
- 20 Landesgericht Linz hyväksyi Brachnerin kanteen 8.7.2008 antamallaan tuomiolla ja totesi, että vuotta 2008 koskenut eläkkeiden tarkistus merkitsi lainvastaista naisten välillistä syrjintää.
- 21 Oberlandesgericht Linz (Linzin alueellinen ylempi tuomioistuin), joka on muutoksenhakutuomioistuin työ- ja sosiaalioikeuden alalla, kumosi tuon tuomion 13.8.2008 antamallaan tuomiolla. Brachner teki sen jälkeen Revision-valituksen Oberster Gerichtshofiin (ylin tuomioistuin).
- 22 Verfassungsgerichtshof (perustuslakituomioistuin) hylkäsi 24.9.2009 antamallaan tuomiolla muun muassa Oberster Gerichtshofin Brachneria koskevassa asiassa sen käsiteltäviksi saattamat vaatimukset kumota eläkkeiden tarkistusta vuodeksi 2008 koskeneet ASVG:n säännökset siltä osin kuin vuoden 2007 muutoslain mukaan vuodeksi 2008 vahvistettu eläkkeiden poikkeuksellinen korotus koskee vain eläkkeitä, joiden määrä ylittää 746,99 euroa. Nämä vaatimukset pohjautuivat valtiosääntöoikeudellisiin perusteisiin, joiden mukaan yhdenvertaisuusperiaatetta ja omaisuuden suojaa oli loukattu.
- 23 Verfassungsgerichtshofin hylättyä vaatimukset Oberster Gerichtshof jatkoi viran puolesta Revision-menettelyä pääasiassa.

- 24 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että siinä vireillä olevassa asiassa on nyt ratkaistavana asianosaisten kesken yhä riidanalainen kysymys siitä, onko Itävallan lainsäätäjän vuodeksi 2008 toteuttama eläkkeiden tarkistus vastoin direktiivin 79/7 4 artiklaa naisten välillisen syrjinnän perusteella.
- 25 Oberster Gerichtshof toteaa tästä ensinnäkin, että asianosaiset ovat eri mieltä siitä, kuuluuko pääasiassa kyseessä oleva eläkkeiden vuositarkistusta koskeva järjestelmä direktiivin 79/7 4 artiklan 1 kohdan ja erityisesti siihen sisältyvän käsitteen ”etuuksien laskentaperusteet” soveltamisalaan.
- 26 Toiseksi kyseinen tuomioistuin katsoo Brachnerin väittämästä välillisestä syrjinnästä, että vuodeksi 2008 toteutettu eläkkeiden tarkistus merkitsee kyseessä olevien eläkkeensaajien epäyhdenvertaista kohtelua siltä osin kuin korvauslisän viitetason alittavia eläkkeitä korotettiin vain 1,7 prosenttia, kun taas 747–2160 euron suuruisia eläkkeitä korotettiin enemmän.
- 27 Kyseisen tuomioistuimen mukaan on siis tutkittava, asetetaanko tällaisella epäyhdenvertaisella kohtelulla epäedulliseen asemaan huomattavasti suurempi määrä naisia kuin miehiä.
- 28 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin viittaa tässä yhteydessä seuraaviin toteamuksiin, jotka ilmenevät ASVG:n soveltamisalaan joulukuussa 2007 kuuluneita henkilöitä koskevista tilastotiedoista:
- 1 325 762 henkilöä, joista oli miehiä 614 293 ja naisia 711 469, sai eläkettä oman työskentelynsä perusteella

- 562463 henkilöä, joista oli naisia 408910 ja miehiä 153553, sai eläkettä, jonka määrä oli 750 euroa tai vähemmän kuukaudessa (jäljempänä pieneläke), eli kyseessä oli 57 prosenttia naispuolisista ja 25 prosenttia miespuolisista eläkkeensaajista.
- 29 Niiden naisten, joille vuodeksi 2008 toteutettu eläkkeiden tarkistus oli epäedullinen, prosenttimäärä on näin ollen kyseisen tuomioistuimen mukaan noin 2,3-kertainen miehiin nähden.
- 30 Kolmanneksi Oberster Gerichtshof toteaa, että Pensionsversicherungsanstaltin mukaan tällainen epäyhdenvertainen kohtelu on objektiivisesti perusteltavissa ensinnäkin sillä, että naiset maksavat eläkemaksuja lyhyemmän aikaa kuin miehet, koska heillä on miehiä varhaisempi eläkeikä, toiseksi sillä, että naiset saavat eläkettä kauemmin kuin miehet keskimäärin pidemmän elinajanodotteensa vuoksi, ja kolmanneksi sillä, että korvauslisän viitetasoa korotettiin vuodeksi 2008 21 eurolla kuukaudessa yksinään asuvien eläkkeensaajien osalta ja noin 29 eurolla kuukaudessa toisen henkilön kanssa yhteistaloudessa asuvien eläkkeensaajien osalta.
- 31 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo tästä ensinnäkin, että oikeuttamisperuste, jonka mukaan naiset maksavat eläkemaksuja lyhyemmän aikaa, on hylättävä, koska eläkkeiden vuositarkistuksen tarkoituksena on säilyttää eläkkeensaajien ostovoima indeksoimalla eläkkeet kuluttajahintojen kehitykseen ja koska tällainen tarkistus ei siis koske sellaista etuuden osaa, jonka määrä liittyisi eläkemaksujen määrään ja niiden maksamisen keston.
- 32 Oberster Gerichtshof toteaa edelleen, ettei myöskään sillä, että naiset saavat eläkettä keskimäärin kauemmin, koska heillä on pidempi elinajanodote kuin miehillä, voida oikeuttaa kyseessä olevaa erilaista kohtelua, koska kyse on suoraan sukupuoleen

perustuvasta tekijästä, jota ei oikeuskäytännön mukaan voida jo sen luonteen takia ottaa huomioon (asia C-317/93, Nolte, tuomio 14.12.1995, Kok., s. I-4625, 28 kohta).

- 33 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa lopuksi korvauslisän viitetason korotukseen liittyvästä oikeuttamisperusteesta, että tilastotietojen mukaan 136 771 henkilöä, joista oli miehiä 64 166 ja naisia 72 605, sai korvauslisän vanhuuseläkkeelleen.
- 34 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa kuitenkin, että koska ASVG:n soveltamisalaan kuuluvien henkilöiden ryhmässä 57 prosenttia naispuolisista eläkkeensaajista sai pieneläkettä, kun tällaisessa tilanteessa oli vain 25 prosenttia miespuolisista eläkkeensaajista, miesten määrää selvästi suurempi määrä naisia ei saanut korvauslisää eikä heille siis voitu myöntää korvauslisän viitetason korotusta vuotta 2008 koskeneen eläkkeiden tarkistuksen yhteydessä.
- 35 Oberster Gerichtshof toteaa lisäksi, että vaikka aviopuolison tulojen huomioon ottaminen määritettäessä oikeutta korvauslisään vaikuttaakin kyllä oikeutetulta, koska tällaisen etuuden tarkoituksena on taata vähimmäistoimeentulo (asia C-226/91, Moltenbroek, tuomio 19.11.1992, Kok., s. I-5943), tästä ei seuraa, että tällainen huomioon ottaminen olisi oikeutettua myös eläkkeiden vuositarkistusta koskevan toimenpiteen yhteydessä.
- 36 Kyseisen tuomioistuimen mukaan eläkkeiden vuositarkistuksen pääasiallisena tarkoituksena on nimittäin säilyttää eläkkeiden ostovoima, joten se poikkeaa täysin korvauslisän tarkoituksesta.

37 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mielestä näiden seikkojen perusteella on kysyttävä, voiko korvauslisän viitetason korotus oikeuttaa vuoden 2008 eläkkeiden tarkistuksen yhteydessä pieneläkkeiden vähäisemmän korotuksen ja siten sen, että huomattavasti suurempi määrä naisia kuin miehiä asetetaan epäedulliseen asemaan, kun korvauslisää koskevien sääntöjen mukaan eläkkeensaajan ja hänen kanssaan yhteistaloudessa asuvan aviopuolison muut tulot otetaan huomioon vain pieneläkkeiden tapauksessa, kun taas suurempaa eläkettä saavat henkilöt saavat suuremman korotuksen ilman, että heidän tai heidän aviopuolisonsa muita tuloja otettaisiin huomioon.

38 Näin ollen Oberster Gerichtshof on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko direktiivin [79/7] 4 artiklaa tulkittava siten, että myös lakisääteistä eläkevakuutusta koskevassa lainsäädännössä säädetty eläkkeiden vuositarkistusjärjestelmä (indeksointi) kuuluu mainitun säännöksen 1 kohdassa tarkoitettun syrjintäkiellon soveltamisalaan?

2) Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi, onko direktiivin [79/7] 4 artiklaa tulkittava siten, että se on esteenä eläkkeiden vuositarkistusta koskevalle kansalliselle säännökselle, jonka mukaan tietty ryhmä pieneläkkeiden saajia saa mahdollisesti pienemmän korotuksen kuin muut eläkkeensaajat, sillä osin kuin tällainen säännöstö on epäedullinen 25 prosentille miespuolisista mutta 57 prosentille naispuolisista eläkkeensaajista eikä tälle ole objektiivista oikeuttamisperustetta?

- 3) Jos toiseen kysymykseen vastataan myöntävästi, voidaanko naispuolisten eläkkeensaajien epäedullinen kohtelu heidän eläkkeensä vuosikorotuksen yhteydessä perustella naispuolisten eläkkeensaajien varhaisemmalla eläkeiällä ja/tai sillä, että he saavat eläkettä kauemmin, ja/tai sillä, että sosiaalioikeudellista vähimmäistuloa koskevaa viitetasoa (korvauslisän viitetasoa) korotettiin suhteellisesti enemmän, kun sosiaalioikeudellisen vähimmäistulon myöntämistä (korvauslisä) koskevissa säännöksissä säädetään eläkkeensaajan muiden omien tulojen ja hänen kanssaan yhteistaloudessa asuvan aviopuolison tulojen huomioon ottamisesta, mutta muiden eläkkeensaajien eläkettä korotettaessa ei oteta huomioon eläkkeensaajan muita omia tuloja eikä hänen aviopuolisonsa tuloja?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen kysymys

- ³⁹ Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ensimmäisellä kysymyksellään pääasiallisesti sitä, onko direktiivin 79/7 3 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että pääasiassa kyseessä olevan kaltainen eläkkeiden vuositarkistusjärjestelmä kuuluu direktiivin soveltamisalaan, joten järjestelmää koskeviin säännöksiin sovelletaan direktiivin 4 artiklan 1 kohdassa säädettyä syrjintäkieltoa.
- ⁴⁰ Vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenee, että kuuluakseen direktiivin 79/7 soveltamisalaan etuuden on muodostettava sellainen lakisääteinen järjestelmä, jolla annetaan turvaa jonkin kyseisen direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa luetellun tapauksen varalta, tai osa tällaista järjestelmää taikka sen on oltava yksi sellainen sosiaalihuollon muoto, jolla pyritään samaan päämäärään, ja sen on oltava suoraan ja tosiasiallisesti

yhteydessä turvaan, jota annetaan näiden tapausten varalta (ks. mm. asia C-382/98, Taylor, tuomio 16.12.1999, Kok., s. I-8955, 14 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 41 Koska on riidatonta, että pääasiassa kyseessä oleva etuus kuuluu lakisääteiseen järjestelmään, koska siitä säädetään ASVG:n säännöksissä eläkkeiden tarkistusjärjestelmästä vuodeksi 2008, on tutkittava vielä, liittyykö tällainen etuus suoraan ja tosiasiallisesti turvaan, jota annetaan jonkin direktiivin 97/7 3 artiklan 1 kohdassa luetellun tapauksen varalta.
- 42 Tästä on todettava, että Brachnerille ASVG:n nojalla maksettavan kaltainen eläke on etuus, joka selvästi liittyy suoraan ja tosiasiallisesti yhteen kyseisistä tapauksista, eli vanhuuteen.
- 43 Tämä pätee myös pääasiassa kyseessä olevan kaltaiseen järjestelmään, joka koskee mainitun kaltaisen eläkkeen vuositarkistusta.
- 44 Kuten itse eläkkeen, myös sen myöhemmän tarkistuksenkin tarkoituksena on nimitäin turvata lakisääteisen eläkeiän saavuttaneita henkilöitä vanhuuden varalta takamalla, että heillä voi olla käytössään varat, jotka ovat välttämättömät, kun otetaan huomioon muun muassa heidän tarpeensa eläkeläisinä.
- 45 Kuten ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuim on todennut, pääasiassa kyseessä olevan tarkistusjärjestelmän tarkoituksena on säilyttää eläkkeiden ostovoima indeksimallilla sen määrä kuluttajahintojen kehitykseen.

- 46 Kun otetaan huomioon pääasiassa kyseessä olevan tarkistusjärjestelmän tarkoitus, sellaisena kuin ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on sen kuvannut, eli eläkkeen ostovoiman säilyttäminen kuluttajahintojen kehityksen kannalta, ei myöskään voida katsoa, että kyse olisi järjestelmästä, jolla taataan tietyn edellytyksin henkilöille, joiden varat alittavat tietyn laissa määritetyn määrän, sellainen erityinen etuus, joka on tarkoitettu heidän tarpeidensa kattamiseen; oikeuskäytännön mukaan direktiivin 79/7 3 artiklan 1 kohdan a alakohdassa ei tarkoiteta tällaista järjestelmää (yhdistetyt asiat C-63/91 ja C-64/91, Jackson ja Cresswell, tuomio 16.7.1992, Kok., s. I-4737, 17 kohta).
- 47 Pääasiassa kyseessä olevassa tarkistusjärjestelmässä säädetty poikkeuksellinen korotus nimittäin myönnetään, vaikkei eläkkeensaajilla olisikaan taloudellisia ja aineellisia vaikeuksia. Lisäksi tarkistusjärjestelmää voidaan soveltaa vain lakisääteisen eläkeiän saavuttaneisiin henkilöihin, joten kyseiseen järjestelmään perustuvan korotuksen myöntäminen edellyttää aina vanhuuteen liittyvän tapauksen toteutumista (ks. analogisesti em. asia Taylor, tuomion 23–25 kohta).
- 48 Kyseinen tarkistusjärjestelmä siis poikkeaa myös muista unionin tuomioistuimen käsittelemistä järjestelmistä, jotka koskivat jonkin direktiivin 79/7 3 artiklan 1 kohdassa luetellun tapauksen toteutumisen vuoksi myönnettyjä tarkistuksia; tällainen seikka ei unionin tuomioistuimen mukaan yksinään riittänyt saattamaan perusetuutta, johon tällaiset tarkistukset liittyivät ja joka ei koskenut kyseisen kaltaista tapausta, direktiivin 79/7 soveltamisalaa (ks. vastaavasti em. yhdistetyt asiat Jackson ja Cresswell, tuomion 19 kohta).
- 49 Nyt käsiteltävässä asiassa ei ole kyse myöskään järjestelmästä, jota luonnehtisi se, että laissa vahvistetaan asianomaisten teoreettisten tarpeiden määrä, jonka perusteella etuus määritetään, ottamatta huomioon seikkoja, jotka koskevat jonkin direktiivin 79/7 3 artiklan 1 kohdassa luetellun tapauksen toteutumista; tällainen järjestelmä ei

oikeuskäytännön mukaan missään tapauksessa kuulu mainitun direktiivin soveltamisalaan (em. yhdistetyt asiat Jackson ja Cresswell, tuomion 20 kohta).

- 50 Lisäksi on niin, että kun otetaan huomioon pääasiassa kyseessä olevan tarkistusjärjestelmän tarkoitus, järjestelmässä säädetyn eläkkeiden määrän myöhemmän muuttamisen voidaan katsoa kuuluvan direktiivin 79/7 4 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuihin ”etuuksien laskentaperusteisiin”.
- 51 Päinvastaista tulkintaa, jonka mukaan vain etuuden, joka kuuluu direktiivin 79/7 soveltamisalaan silloin, kun se koskee jotakin direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa lueteltua tapausta, alkuperäinen laskenta kuuluisi kyseisen direktiivin 4 artiklan 1 kohdassa säädetyn kiellon piiriin, ei voida hyväksyä.
- 52 On nimittäin niin, kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 59 kohdassa, että tällainen suppea tulkinta, joka merkitsisi, että naisiin kohdistuvan syrjinnän kiellon ulottuvuudessa myönnettäisiin olevan merkittävä aukko ilman selvää oikeuttamisperustetta, olisi vastoin direktiivin 79/7 tarkoitusta – joka on varmistaa, kuten direktiivin johdanto-osan ensimmäisessä perustelukappaleessa todetaan – tasa-arvoisen kohtelun periaatteen asteittainen toteuttaminen sosiaaliturvaa koskevissa kysymyksissä ja jonka keskeistä merkitystä unionin tuomioistuin on toistuvasti korostanut (ks. mm. asia C-356/09, Kleist, tuomio 18.11.2010, 39 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa), ja se olisi vastoin myös saman direktiivin tehokasta vaikutusta.
- 53 Ensimmäiseen kysymykseen on vastattava edellä esitetyn perusteella, että direktiivin 79/7 3 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että pääasiassa kyseessä olevan kaltainen eläkkeiden vuositarkistusjärjestelmä kuuluu direktiivin soveltamisalaan, joten siihen sovelletaan direktiivin 4 artiklan 1 kohdassa säädettyä syrjintäkieltoa.

Toinen kysymys

- 54 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee toisella kysymyksellään pääasiallisesti sitä, onko direktiivin 79/7 4 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että se on esteenä kansalliselle säännöstölle, jonka seurauksena tietty ryhmä pieneläkkeiden saajia ei saa eläkkeiden poikkeuksellista korotusta ja jonka mukaan tällaiset eläkkeensaajat saavat pienemmän korotuksen kuin muut eläkkeensaajat, mikä saattaa epäedulliseen asemaan paljon suuremman määrän naisia kuin miehiä.
- 55 Heti aluksi on todettava, että pääasiassa kyseessä olevan kaltainen kansallinen lainsäädäntö ei merkitse suoraa syrjintää, koska sitä sovelletaan erotuksetta mies- ja naispuolisiin työntekijöihin. On siis tutkittava, voiko se merkitä välillistä syrjintää.
- 56 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kyseessä on välillinen syrjintä silloin, kun kansallisen toimenpiteen, joka tosin on sanamuodoltaan neutraali, soveltaminen on tosiasiallisesti epäedullinen huomattavasti suuremmalle määrälle naisia kuin miehiä (ks. mm. asia C-537/07, Gómez-Limón Sánchez-Camacho, tuomio 16.7.2009, Kok., s. I-6525, 54 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 57 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa tästä, että pääasiassa kyseessä olevan eläkkeiden tarkistusjärjestelmän säännöksistä – erityisesti ASVG:n, sellaisena kuin se on muutettuna vuoden 2007 muutoslilla, 634 §:n 10 momentista – seuraa, että Brachnerin kaltaiset henkilöt, jotka saavat pieneläkettä eli eläkettä, jonka määrä alittaa korvauslisän viitetason, ovat epäedullisessa asemassa, koska he eivät saa poikkeuksellista korotusta, joka myönnetään suurempaa eläkettä saaville henkilöille, ja koska heillä on lähtökohtaisesti oikeus vain ASVG:n 108h §:n 1 momentissa säädettyyn pienempään korotukseen, jonka määräksi vahvistettiin 1,7 prosenttia vuodeksi 2008.

- 58 On siis selvitetävä, asetetaanko tosiasiaissa huomattavasti suurempi määrä naisia kuin miehiä epäedulliseen asemaan.
- 59 Kysymykseen vastaamiseksi on tutkittava, kuten ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on selittänyt, koostuuko epäedulliseen asemaan asetettava eläkkeensaajien ryhmä huomattavasti suuremmasta määrästä naisia kuin miehiä.
- 60 Siitä, että epäedulliseen asemaan asetetaan huomattavasti suurempi määrä naisia kuin miehiä, on ensimmäisenä viitteenä – jolle on annettava merkittävä painoarvo ja joka on lisäksi välttämätön seikka arvioinnissa (ks. miesten ja naisten tasa-arvoisen kohtelun periaatteen toteuttamisesta mahdollisuuksissa työhön, ammatilliseen koulutukseen ja uralla etenemiseen sekä työoloissa 9.2.1976 annetun neuvoston direktiivin 76/207/ETY (EYVL L 39, s. 40) yhteydessä asia C-167/97, Seymour-Smith ja Perez, tuomio 9.2.1999, Kok., s. I-623, 59 ja 60 kohta) – pieneläkettä saavien naisten määrän, joka ilmaistaan prosenttimääränä ASVG:n mukaista eläkettä saavien naisten kokonaismäärästä, ja saman miespuolisia eläkkeensaajia koskevan prosenttimäärän välinen ero.
- 61 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämien tilastotietojen mukaan kyseinen prosenttiluku on naispuolisilla eläkkeensaajilla 57 ja miespuolisilla 25.
- 62 Kun tarkastellaan ASVG:n soveltamisalaan kuuluvia henkilöitä on toisin sanoen huomattava, että 75 prosenttia miespuolisista mutta vain 43 prosenttia naispuolisista eläkkeensaajista sai eläkkeiden poikkeuksellisen korotuksen.

- 63 Ero on niin huomattava, että se riittää sellaiseksi merkittäväksi viitteeksi, jonka perusteella voidaan päätellä – tällaisen päätelmän voi kuitenkin tehdä vain ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin –, että pieneläkkeiden jättäminen pääasiassa kyseessä olevassa tarkistusjärjestelmässä säädetyn poikkeuksellisen korotuksen ulkopuolelle on epäedullinen tosiasia huomattavasti suuremmalle prosenttimäärälle nais- kuin miespuolisia eläkkeensaajia.
- 64 Jos oletetaan, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin päätyy ottamaan kyseiset tilastotiedot huomioon, niistä ilmeneviä viitteitä ei kumoaisi se, jos tällaisessa tarkastelussa otettaisiin huomioon myös korvauslisän viitetason vuodeksi 2008 vahvistettu poikkeuksellinen korotus, josta myös säädetään vuoden 2007 muutoslaissa ja joka voidaan lähtökohtaisesti myöntää pieneläkkeiden saajille.
- 65 Mies- ja naispuolisten eläkkeensaajien, jotka saavat pieneläkettä mutteivät korvauslisää pääasiallisesti siksi, että heidän taloutensa kokonaisvarat ylittävät korvauslisän saamiseksi vahvistetun viitetason, prosenttimäärien vertaaminen kummankin sukupuolen eläkkeensaajien kokonaismäärään, joka saa ASVG:n mukaista eläkettä, osoittaa nimittäin, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämien tilastotietojen mukaan kyseinen määrä on 47 prosenttia naispuolisilla ja 14 prosenttia miespuolisilla eläkkeensaajilla.
- 66 Samoista tiedoista ilmenee lisäksi, että 82 prosenttia pieneläkettä saavista naisista ei saa korvauslisää pääasiallisesti sen säännön takia, jonka mukaan kaikki tulot otetaan huomioon, kun taas tällaisessa tilanteessa on vain 58 prosenttia pieneläkettä saavista miehistä.
- 67 Tällaiset tilastolliset päätelmät osoittavat, jos ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ne vahvistaa, että jos vuoden 2007 muutoslaissa vuodeksi 2008 säädetty korvauslisän viitetason poikkeuksellinen korotus otettaisiin huomioon, todettu ero epäedulliseen asemaan sen takia, että pieneläkkeet jätettiin samassa laissa säädetyn

poikkeuksellisen korotuksen ulkopuolelle, joutuneiden naispuolisten ja miespuolisten eläkkeensaajien prosenttimäärän välillä ei vähentyisi vaan päinvastoin kasvaisi entisestään.

- 68 Toiseen kysymykseen on siis vastattava, että direktiivin 79/7 4 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa esitettyjen tilastotietojen perusteella ja päinvastaisten tietojen puuttuessa kyseinen tuomioistuin voisi perustellusti katsoa kyseisen säännöksen olevan esteenä kansalliselle säännökselle, jonka seurauksena huomattavasti suurempi prosenttimäärä nais- kuin miespuolisia eläkkeensaajia ei saa eläkkeiden poikkeuksellista korotusta.

Kolmas kysymys

- 69 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kolmannella kysymyksellään pääasiallisesti sitä, onko direktiivin 79/7 4 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että jos kyseinen tuomioistuin päätyy tutkinnassa, joka sen on tehtävä toiseen kysymykseen vastatakseen, päätelmään, jonka mukaan tosiasiallisesti huomattavasti suurempi prosenttimäärä nais- kuin miespuolisia eläkkeensaajia on saatettu asettaa epäedulliseen asemaan, koska pieneläkkeille ei myönnetty pääasiassa kyseessä olevassa tarkistusjärjestelmässä säädettyä poikkeuksellista korotusta, voidaan tällainen epäedullinen asema oikeuttaa sillä, että työssä olleilla naisilla on varhaisempi eläkeikä ja he saavat eläkettään kauemmin, tai sillä, että myös korvauslisän viitetasoa korotettiin poikkeuksellisesti samaksi vuodeksi 2008.
- 70 Tästä on muistutettava ensinnäkin, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kansallinen toimenpide, jossa on kyseessä välillinen syrjintä silloin, kun neutraalista sanamuodosta huolimatta sen soveltaminen on epäedullinen tosiasiallisesti huomattavasti suuremmalle määrälle naisia kuin miehiä, on direktiivin 79/7 4 artiklan 1 kohdan

vastainen, ellei kyseinen toimenpide ole perusteltavissa seikoilla, jotka ovat objektiivisia ja joilla ei mitenkään syrjitä sukupuolen perusteella. Näin ollen silloin, jos valituilla toimenpiteillä toteutetaan sen jäsenvaltion, jonka lainsäädännöstä on kyse, sosiaalipoliitiikan hyväksyttävää tavoitetta, jos toimenpiteet ovat soveliaita tavoitellun päämäärän saavuttamiseksi ja jos ne ovat sitä varten tarpeellisia (ks. vastaavasti asia C-8/94, Laperre, tuomio 8.2.1996, Kok., s. I-273, 14 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 71 Lisäksi tällaisen seikan voidaan katsoa olevan omiaan takaamaan kyseessä olevan tavoitteen vain, jos se tosiasiallisesti vastaa pyrkimykseen saavuttaa tavoite ja jos se toteutetaan johdonmukaisesti ja järjestelmällisesti (ks. vastaavasti mm. yhdistetyt asiat C-250/09 ja C-268/09, Georgiev, tuomio 18.11.2010, Kok., s. I-11869, 56 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 72 Oikeuskäytännöstä ilmenee myös, että vaikka viime kädessä kansallisen tuomioistuimen, jonka yksinomaiseen toimivaltaan tosiseikkojen arviointi ja kansallisen lainsäädännön tulkinta kuuluvat, on päätettävä, onko kyseessä oleva lainsäädännös perusteltavissa kyseisellä objektiivisella seikalla ja miltä osin se on perusteltavissa, unionin tuomioistuin, jonka tehtävänä on antaa kansalliselle tuomioistuimelle hyödyllisiä vastauksia ennakkoratkaisumenettelyssä, on toimivaltainen antamaan pääasian asiakirja-aineiston sekä sille esitettyjen kirjallisten ja suullisten huomautusten perusteella ohjeita, joiden avulla kansallinen tuomioistuin voi antaa ratkaisunsa (ks. vastaavasti mm. em. asia Seymour-Smith ja Perez, tuomion 67 ja 68 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 73 Lopuksi oikeuskäytännössä on todettu toistuvasti, että jäsenvaltioilla on laaja harkintavalta, kun ne valitsevat toimenpiteet, joilla ne voivat toteuttaa sosiaali- ja työllisyyspoliittiset tavoitteensa (ks. mm. em. asia Seymour-Smith ja Perez, tuomion 74 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 74 Jäsenvaltion on syrjiväksi oletetun säännöksen laatijana kuitenkin osoitettava, että säännös on sen perustellun sosiaalipoliittisen tavoitteen mukainen, että tähän tavoitteeseen ei liity sukupuoleen perustuvaa syrjintää ja että se saattoi kohtuudella arvioida, että valituilla keinoilla voitiin edistää kyseisen tavoitteen toteuttamista (ks. vastaavasti mm. em. asia Seymour-Smith ja Perez, tuomion 77 kohta).
- 75 On siis tutkittava, onko näiden oikeuskäytännöstä ilmenevien periaatteiden kannalta jokin ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa esitetyistä kolmesta perusteesta, sellaisina kuin ne sisältyvät kolmannen ennakkoratkaisukysymyksen sanamuotoon, omiaan oikeuttamaan pääasiassa kyseessä olevan välillisen syrjinnän, jos oletetaan, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo sellaisesta olevan kyse sen tutkinnan päätteeksi, joka sen on tehtävä ottamalla huomioon seikat, jotka unionin tuomioistuin esittää vastauksessaan toiseen kysymykseen.
- 76 Kun tarkastellaan ensinnäkin oikeuttamisperustetta, jonka mukaan naispuolisilla työntekijöillä on varhaisempi eläkeikä, joten he ovat yleensä maksaneet vähemmän eläkemaksuja kuin miespuoliset työntekijät, tällainen tasapainoon, jossa maksettujen eläkemaksujen ja saatujen etuuksien on keskenään oltava maksuihin perustuvassa sosiaalivakuutusjärjestelmässä, liittyvä seikka selittää osaltaan naispuolisten työntekijöiden saamien eläkkeiden keskimäärin alhaisemman tason.
- 77 Tällaisella perusteella ei kuitenkaan missään tapauksessa voida oikeuttaa sitä, etteivät pieneläkettä saavat naiset saa pääasiassa kyseessä olevassa tarkistusjärjestelmässä säädettyä eläkkeiden poikkeuksellista korotusta.
- 78 On nimittäin niin, kuten ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin selittää, että kyseisessä tarkistusjärjestelmässä säädetään eläkkeiden tarkistuksesta, jonka tarkoituksena on säilyttää eläkkeiden ostovoima kuluttajahintojen kehityksen kannalta.

- 79 On siis selvää, ettei tällaisessa tarkistuksessa ole kyse etuudesta, joka olisi maksettujen eläkemaksujen vastike. Siihen ei siis voida vedota sen perustelemiseksi, etteivät pieneläkkeiden saajat saa eläkkeisiinsä tarkistusta.
- 80 Se, että naiset ovat yleensä maksaneet vähemmän eläkemaksuja kuin miehet, ei siis ole merkityksellinen peruste tutkittaessa mahdollista oikeutusta sille, ettei naisiin sovelleta pääasiassa kyseessä olevan kaltaista tarkistustoimenpidettä.
- 81 Seuraavaksi on tutkittava peruste, jonka mukaan työssä olleet naiset saavat eläkettään kauemmin, koska heidän elinajanodotteensa on keskimäärin pidempi.
- 82 Tämän perusteen – kuten senkin, joka koskee naispuolisten eläkkeensaajien maksamien eläkemaksujen alhaisempaa tasoa – tarkoituksena on tasapaino, jossa eläkemaksujen ja etuuksien on keskenään oltava maksuihin perustuvassa sosiaalivakuutusjärjestelmässä vahvistettaessa etuuksien tasoa.
- 83 Kyseinen peruste ja se, etteivät pieneläkkeiden saajat saa pääasiassa kyseessä olevassa tarkistusjärjestelmässä säädettyä poikkeuksellista korotusta, eivät kuitenkaan liity toisiinsa.
- 84 On nimittäin niin, kuten ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin totesi ja kuten tämän tuomion 78 kohdassa on todettu, että kyseisen tarkistusjärjestelmän tavoitteena on taata eläkkeiden ostovoiman säilyminen kuluttajahintojen kehityksen kannalta.

- 85 Tällainen tavoite ei liity siihen tavoitteeseen, johon esitetty oikeuttamisperuste perustuu, eli eläkemaksujen ja etuuksien välisen rahoitustasapainon varmistamiseen etuuksia vahvistettaessa.
- 86 Naisten keskimäärin pidempi elinajanodote ei siis voi olla peruste, jolla voitaisiin oikeuttaa se, etteivät pieneläkkeiden saajat saa poikkeuksellista korotusta, jonka tarkoituksena on taata eläkkeiden ostovoima.
- 87 Lopuksi on tutkittava kolmas peruste, jonka tarkoituksena on oikeuttaa se, ettei pieneläkkeille myönnetä poikkeuksellista korotusta, josta säädetään vuodeksi 2008 pääasiassa kyseessä olevassa tarkistusjärjestelmässä, erityisesti ASVG:n, sellaisena kuin se on muutettuna vuoden 2007 muutolailla, 634 §:n 10 momentissa, eli on tarkasteltava korvauslisän viitetason poikkeuksellista korotusta, josta myös säädetään samassa muutoslaissa vuodeksi 2008 ja jota lähtökohtaisesti sovelletaan pieneläkkeiden saajiin.
- 88 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan sen tutkimiseksi, onko kyseinen oikeuttamisperuste perusteltu, on otettava huomioon se, että mainittu poikkeuksellinen korotus johtaa korvauslisän tosiasialliseen korotukseen vain, jos kaikkien tulojen huomioon ottamista koskeva edellytys täyttyy, eli eläkkeen bruttomäärä, johon lisätään eläkkeensaajan ja hänen kanssaan yhteistaloudessa asuvan aviopuolison muut nettotulot, ei saa ylittää kyseisen viitetason merkityksellistä määrää, kun taas poikkeuksellisen korotuksen myöntäminen ei edellytä tällaista muiden tulojen huomioon ottamista suurempien eläkkeiden osalta.
- 89 Tässä yhteydessä on huomattava, kuten oikeuskäytännössä jo on todettu, että korvauslisä on etuus, jonka tarkoituksena on taata saajalleen vähimmäistoimeentulo riittämättömän eläkkeen tapauksessa (asia C-160/02, Skalka, tuomio 29.4.2004, Kok., s. I-5613, 26 kohta).

- 90 Kyseisellä etuudella on siten hyväksyttävä sosiaalipoliittinen tavoite, joka ei liity mitenkään sukupuoleen perustuvaan syrjintään (ks. vastaavasti sosiaaliturvan vähimmäisetuuden korotuksesta asia 30/85, Teuling, tuomio 11.6.1987, Kok., s. 2497, 15–17 kohta).
- 91 Oikeuskäytännöstä ilmenee lisäksi, että vähimmäistoimeentuloa vastaavan etuuden myöntäminen on erottamaton osa jäsenvaltioiden sosiaalipolitiikkaa ja että jäsenvaltioilla on kohtuullinen harkintavalta siltä osin kuin kyse on sosiaalista suojelua koskevien toimenpiteiden laadusta ja niiden konkreettisesta toteuttamistavasta (em. asia Molenbroek, tuomion 15 kohta).
- 92 Oikeuskäytännössä on sitä paitsi todettu sosiaaliturvaa koskevan vähimmäisetuuden sisältävistä kansallisista järjestelmistä, että tällaisen etuuden korotukset, vaikka ne hyödyttäisivät pääasiallisesti miehiä, koska sovelletaan aviopuolison tulojen huomioon ottamista edellyttäviä sääntöjä, voidaan lähtökohtaisesti oikeuttaa direktiivin 79/7 kannalta (em. asia Teuling, tuomion 17 kohta ja em. asia Molenbroek, tuomion 16 ja 17 kohta).
- 93 Myös aviopuolisoiden kaikkien tulojen huomioon ottamista koskevan säännön soveltamisesta johtuva korvauslisän epääminen, vaikka se kohdistuisikin pääasiallisesti naispuolisiin eläkkeensaajiin, voi olla oikeutettavissa siihen tavoitteeseen nähden, jolla pyritään varmistamaan, ettei eläke putoa alle vähimmäistoimeentulon.
- 94 Siltä osin kuin korvauslisän viitetason poikkeuksellista korotusta käytetään oikeutuksena sille, että pieneläkkeiden saajilta evätään pääasiassa kyseessä olevassa tarkistusjärjestelmässä säädetty poikkeuksellinen korotus, ja perusteluksi esitetään tällöin se, että kyseisellä viitetason korotuksella pyritään kompensoimaan tällaisen epäämisen vaikutukset, kaikkien tulojen huomioon ottamista koskevan säännön on kuitenkin oltava oikeutettavissa myös tarkistusjärjestelmän varsinaisen tavoitteen kannalta.

- 95 Näin ei kuitenkaan ole silloin, kun kaikkien tulojen huomioon ottamista koskeva sääntö ei liity kyseisen tarkistusjärjestelmän varsinaiseen tavoitteeseen, joka on, kuten jo on todettu, eläkkeiden ostovoiman säilymisen varmistaminen kuluttajahintojen kehityksen kannalta.
- 96 Päinvastoin on niin, että se, että pieneläkkeen saajalla tai hänen aviopuolisollaan on muita tuloja, ei mitenkään tarkoita, ettei tällaisen eläkkeen määrään olisi sovellettava poikkeuksellista korotusta, kuten sovelletaan määrältään suurempiin eläkkeisiin, näiden eläkkeiden ostovoiman takaamiseksi.
- 97 Sellaista argumenttia, jonka mukaan poikkeuksellista korotusta ei olisi tarpeen myöntää silloin, kun eläkkeensaajan ja hänen aviopuolisensa kokonaisvarat riittävät estämään heidän varojaan putoamasta alle vähimmäistoimeentulon määrän, ei voida pitää objektiivisena perusteluna pieneläkettä saavien henkilöiden ja määrältään suurempaa eläkettä saavien henkilöiden erilaiselle kohtelulle, koska viimeksi mainituilla on lähtökohtaisesti yksistään eläkkeensä määrän johdosta riittävät varat (ks. analogisesti asia C-102/88, Ruzius-Wilbrink, tuomio 13.12.1989, Kok., s. 4311, 16 kohta).
- 98 Koska vain pieneläkkeiden saajiin sovelletaan kaikkien tulojen huomioon ottamista koskevaa edellytystä arvioitaessa heidän mahdollista oikeuttaan korvauslisään, jonka korotus voi kompensoida sen vaikutukset, ettei heihin sovelleta minkä tahansa muun eläkkeen saajiin sovellettavaa tarkistustoimenpidettä, jäsenvaltion ei voida katsoa – kun tämän tuomion 70–74 kohdassa mainittu oikeuskäytäntö otetaan huomioon – osoittaneen syrjiväksi oletetun säännön laatijana, että se saattoi kohtuudella katsoa korvauslisän poikkeuksellisen korotuksen, johon vedotaan direktiivin 79/7 4 artiklan 1 kohdan mukaisena oikeuttamisperusteena, tosiasiallisesti vastanneen pyrkimykseen saavuttaa pääasiassa kyseessä olevan tarkistusjärjestelmän tavoite, eli eläkkeiden

ostovoiman säilymisen takaaminen, ja tulleen tätä varten toteutetuksi johdonmukaisesti ja järjestelmällisesti.

99 Tällainen päätelmä saa sitä paitsi tukea muistakin seikoista.

100 Kuten tämän tuomion 66 kohdassa on jo todettu, ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämistä tilastotiedoista nimittäin ilmenee, että 82 prosenttia pieneläkettä saavista naisista ei kaikkien tulojen huomioon ottamista koskevan säännön mukaisesti saa korvauslisää, kun tällaisessa tilanteessa on vain 58 prosenttia pieneläkettä saavista miehistä.

101 Tästä seuraa, että erittäin suurelle enemmistölle pieneläkettä saavista naisista korvauslisän viitetason korotus ei tosiasiaa voi kompensoida sen vaikutuksia, että pieneläkkeiden saajilta evätään eläkkeiden poikkeuksellinen korotus.

102 Kyseiset tilastotiedot osoittavat päinvastoin, että koska selvästi suurempi prosenttimäärä pieneläkettä saavista miehistä saa korvauslisän, viitetason poikkeuksellinen korotus on omiaan hyödyttämään heitä huomattavasti enemmän, joten mainittu toimenpide pahentaa entisestään pieneläkettä saavien naisten erilaista kohtelua.

103 Unionin tuomioistuin on todennut tässä yhteydessä, että lain säännöksistä tehdyillä poikkeuksilla voidaan joissakin tapauksissa vahingoittaa lain johdonmukaisuutta etenkin silloin, kun ne laajuudellaan johtavat mainitulla lailla tavoitellun päämäärän kanssa vastakkaiseen tulokseen (asia C-341/08, Petersen, tuomio 12.1.2010, Kok., s. I-47, 61 kohta sekä yhdistetyt asiat C-159/10 ja C-160/10, Fuchs ja Köhler, tuomio 21.7.2011, Kok., s. I-6919, 86 kohta).

104 Kolmanteen kysymykseen on siis vastattava, että direktiivin 79/7 4 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että jos ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuimien päätös päättyy tutkinnassa, joka sen on tehtävä vastatakseen toiseen kysymykseen, päätelmään, jonka mukaan tosiasiallisesti huomattavasti suurempi prosenttimäärä nais- kuin miespuolisia eläkkeensaajia on saatettu asettaa epäedulliseen asemaan, koska pieneläkkeille ei myönnetty pääasiassa kyseessä olevassa tarkistusjärjestelmässä säädettyä poikkeuksellista korotusta, tällaista epäedullista asemaa ei voida oikeuttaa sillä, että työssä olleilla naisilla on varhaisempi eläkeikä ja he saavat eläkettään kauemmin, eikä myöskään sillä, että myös korvauslisän viitetasoa korotettiin poikkeuksellisesti samaksi vuodeksi 2008.

Oikeudenkäyntikulut

105 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (neljäs jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) **Miesten ja naisten tasa-arvoisen kohtelun periaatteen asteittaisesta toteuttamisesta sosiaaliturvaa koskevilla kysymyksissä 19.12.1978 annetun neuvoston direktiivin 79/7/ETY 3 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että pääasiassa kyseessä olevan kaltainen eläkkeiden vuositarkistusjärjestelmä**

kuuluu direktiivin soveltamisalaan, joten siihen sovelletaan direktiivin 4 artiklan 1 kohdassa säädettyä syrjäntäkieltoa.

- 2) Direktiivin 79/7 4 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa esitettyjen tilastotietojen perusteella ja päinvastaisten tietojen puuttuessa kyseinen tuomioistuin voisi perustellusti katsoa kyseisen säännöksen olevan esteenä kansalliselle säännöstölle, jonka seurauksena huomattavasti suurempi prosenttimäärä nais- kuin miespuolisia eläkkeensaajia ei saa eläkkeiden poikkeuksellista korotusta.

- 3) Direktiivin 79/7 4 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että jos ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin päätyy tutkinnassa, joka sen on tehtävä vastatakseen toiseen kysymykseen, päätelmään, jonka mukaan tosiasiasa huomattavasti suurempi prosenttimäärä nais- kuin miespuolisia eläkkeensaajia on saatettu asettaa epäedulliseen asemaan, koska pieneläkkeille ei myönnetty pääasiassa kyseessä olevassa tarkistusjärjestelmässä säädettyä poikkeuksellista korotusta, tällaista epäedullista asemaa ei voida oikeuttaa sillä, että työssä olleilla naisilla on varhaisempi eläkeikä ja he saavat eläkettään kauemmin, eikä myöskään sillä, että myös korvauslisän viitetasoa korotettiin poikkeuksellisesti samaksi vuodeksi 2008.

Allekirjoitukset